

Vladimir
Kovačič

Metamorfoze

Ko se je prebudil, ni odprl oči; poskušal je še spati, a ko je zaslišal, da dežne kapljice udarjajo ob okensko šipo njegove sobe, je vedel, da je preveč buden, da bi lahko spet zaspal. Začutil je, da mu je zelo vroče, da je ponekod kar moker od potu. Vstal je in negotovega koraka odšel proti oknu, ga z desno roko odprl, medtem ko je gledal ven, v poletni dež, ki je nabral dopoldan v sivo prepredanje časa, ki ga je ne-

mara nosil v sebi ali pa je bil že minil. Globoko je potegnil v pljuča zrak, ki je bil hladnejši kot zrak v njegovi sobi, ga nekaj časa zadržal v sebi, a ga izdihnil, ko ga je bil okusil in ga tako spoznal, spoznal otroka v njem, ki je le za trenutek oživel, potem pa šel po nekih ljubkih potkah zaprtih oči, da bi se bil izgubil in nikoli več vrnil. Trava pod njim se je zdela mastna in trdna, iz daljave je prišel grom in mu prinesel neko trdnost, ki se je postavila vanj, da se je v nekem vračanju kar dvignila le za hip, kajti že je gledal sivi blok kakih sto metrov pred sabo in pločevinaste strehe garaž in golobe, ki so pred blokom zobali kruh. Slišal je predvsem dež, ki se je prebijal skozi nabrekle krošnje jablan in šepetanje, šepetanje, šepetanje, slišal je svoje dihanje, enakomerno in preveč počasno, da je pomislil na neko drugo dihanje, ki ga je bil nekoč že slišal. Zaslišal je tudi vlak, ki je pripeľjal po bližnji železniški progi, in se je trudil, da bi ga čim dlje poslušal.

Ko ga je zazeblo, je zaprl okno, si šel s prsti skozi lase, si pomel oči. Slekkel je gornji del pižame, prijel za srajco, jo nekaj časa mečkal po rokah, nato pa jo je odvrigel. Pritisnil je na kljuko vrat in šel skozi predsobo v kopalnico. Tam je najprej zamašil kopalno kad, potem pa odprl pipo, da je začela voda kar se da šumno teči. Slekkel je spodnji del pižame, stopil v kopalno kad in se zleknil v njej, kjer se je voda kar hitro dvigovala. Ko je bilo vode dovolj, je zaprl pipo in v hipu se mu je zazdelo, da se je ustavil čas. Vzel je milo in se namilil, da je sam sebi zadišal. Vonj brezovega mila. Zadišali so njeni umiti lasje. Dolgo ga je gledala, on pa njo prav tako. Poljubil bi jo bil in ljubil dolge čase, v dežju in soncu. Z glavo je šel pod vodo, potem pa hitro vstal in se pričel brisati. Z brisačo se je drgnil toliko

časa, da je postala koža ponekod že kar rdeča. Medtem ko je voda odtekala, si je s hitrimi in kar nekam živčnimi kretnjami namilil obraz in se obril. Z roko je šel čez obraz in čutil, da je koža gladka. Potem je pograbil spodnji del pižame, stekel v svojo sobo in tam iz omare vzel sveže perilo. Ko se je oblačil, je gledal skozi okno in videl, da še vedno dežuje, in zdelo se mu je, da je nebo celo temnejše, kot je bilo, da so se nanj zarisali neki liki in ga spominjali na nenavadno srečo, ki rada hitro mine, spolzi v odraslost in tam otrdi. Oblačil se je počasi, iz predsobe zaslišal tiktakanje velike stenske ure, ki prinaša duhove in najrazličnejše igračke: gumijaste medvedke, avtomobilčke, indijance, drobne knjige z barvastimi podobami. Pogledal je na polico poleg svoje postelje, kjer je opazil srnjačka iz Disneyeve zgodbe. Drugega je dal njej, ki ga ima prav tako na polici ob postelji. Vzela ga je v roko in ga tako ljubko obračala.

Ko se je oblekel, je odklenil omaro in iz nje vzel kovček. Ves prašen je bil, zato ga je obrisal. Najprej je dal vanj nekaj perila, srjaci, hlače, cikle in nekaj knjig. Zaprl ga je tako, da je potegnil za dve zadrgi, nato pa spustil na posteljo, da je odskočil, morda celo dvakrat. Skozi predsobo, kjer se je zazrl v veliko stensko uro, da mu je bilo toplo in hkrati hladno, je stopil v kuhinjo, iz hladilnika vzel tetrapak mleka, na vrhu prestrigel z majhnimi škarjami, ga nalil v skodelico in kar čisto mrzlega pil v hlastnih požirkih. Pri njej je pil sok, ki mu ga je bila prinesla iz kleti. Prvikrat je bil pri njej in bil je večer. Potem se je vračal, bilo je že hladno in bil je vesel. Tudi v kuhinji je slišal, kako velika stenska ura tiktaka. Kos kruha je namazal z maslom, nekdo je zunaj vžigal avto, a vžgati mu ga je uspelo šele po nekaj poskusih. Nasmehnil se je, položil roko na stegna, z drugo pa držal kos kruha. Skozi kuhinjsko okno je bilo videti jablano in kos neba.

Ko je pojedel, se je vrnil v svojo sobo, vzel kovček s postelje in ga postavil pokončno na tla, s police pa vzel ključ od stanovanja in ga vtaknil v žep. Nato se je razgledal po svoji sobi, kot da jo za vedno zapušča ali pa vsaj za dolgo časa, in ko se je poslednjič obrnil proti oknu, se mu je zdelo, da ne dežuje več. Z desno roko je prijel za kovček, z levico pa odprl vrata svoje sobe, nato pa v predsobi še vrata stanovanja, ki jih je za sabo zaprl. Na hodniku ni prav nikogar srečal. Na cesti ga je ovil prijeten poletni hlad in vesel je bil, da res ne dežuje več. Ljudi skoraj ni bilo, kot da bi bil kakšen zelo nenavaden čas. Pogledal je na uro. Deset je bila. Pospešil je svoj korak, kot da bi bil ugotovil, da je pozen. Prečkal je glavno cesto in šel po stranski, hodil mimo hiš, ki so bile verjetno zgrajene malo po prvi svetovni vojni, morda nekatere med njimi celo pred njo. V šoli je ravno zazvonilo in otroške glave so se pokazale za okni in kar naenkrat se je oglasilo kričanje v teh šolskih prostorih. Med tem je ponovno pričelo deževati, za trenutek se je ustavil, a takoj odločno nadaljeval, dasi je vedel, da bo kaj kmalu moker. V trenutku, ko sta stopila iz vratarjevega prostora, sta bila že mokra. Smejala sta se med bliskanjem, niti najmanj se nista izogibala lužam. Bila sta tako otroška in razigrana. Pri njej ga je oblekla v očetovo jutranjo haljo. Bil je smešen in smejala sta se. Pogledal je v izložbo, kjer so bile

lutke, oblečene v kopalke. Turisti, ki so pravkar šli mimo, so bili videti čemerni in so odsotno gledali predse.

Ko je prišel do knjigarne, se je ustavil. Bila je prazna, le prodajalka je sedela na stolu, v rokah je imela knjigo in očitno je brala. Začutil je, da so stopala v sandalih popolnoma mokra. Sezul se je, položil sandale pred vrata in vstopil bos, s kovčkom v roki. Pozdravil je, prodajalka mu je odzdravila še bolj vljudno, a brala je še kar naprej. Ogledoval si je knjige, ki jih je bilo zelo veliko na policah. Potem je iz nekega prostora prišla še ena prodajalka in stopila k policam, kjer so bile gramofonske plošče. Iz žepa je vzela listek in svinčnik, in ko je gledala po ploščah, si je nekaj zapisovala. Potem je iz predala vzela zvezek, ga odprla, nekaj časa listala po njem, dokler se ni ustavila na nekem mestu, nekaj časa gledala, nato pa iztrgala list, ga zmečkala in vrgla v bližnji koš za smeti rožnate barve. Pihnila je skozi usta, da je on odmaknil pogled od knjig in jo pogledal. Tudi ona ga je pogledala, si pogladila lase in ga vprašala, če bi poslušal kakšnega Bacha. Prikimal je in se ji nasmehnil, ona pa je že polagala ploščo na gramofon. Potisnila je ročko, da se je plošča zavrtela, in previdno spustila iglo nanjo. Glasba je v trenutku vzvalovala prostor. Bila je tako hladna in pravilna, tako oddaljena, a vendar navzoča, čutna kot kakšna skrita žival, ki bo zdaj zdaj skočila v prostor in ga v trenutku razbila. V tej glasbi je skrit ritual, ki je pozabljen v zakonih človeka, a poskuša oživiti toplo kri potopljene nezavesti. Prostor je bil temačen, čeprav je bil zunaj dan in so bile v notranjosti prižgane luči. A prav luči so bile tiste, ki so dajale prostoru temačen ton, dasi blag, toda neobičajen, skrivnosten, poln odsevov, ki so bili opazni na predmetih; prodajni pult je bil svetle barve, četudi bi se dalo reči, da je trd, da tone v ozadje, kjer se dviguje neka rast iz tal, iz glasbe, ki dela nenavadne risbe po prostoru. Knjig je bilo zelo veliko, seveda, saj je to knjižgarna, in on je spet gledal po policah, včasih si vzel kakšno knjigo ven, malo polistal po njej, da jo je čez čas skrbno položil, od koder jo je bil vzel. Pri njej je prav tako vzel neke knjige s polic, jih gledal, in če katere ni poznal, je bil presenečen. Čutil je njeno toplo kri, čeprav zadržano in kar nekam plaho. Gledala ga je naravnost v oči, on je videl še dlje, ob peti uri popoldne, in se prestrašil, ko je njena otroškost naenkrat zrastle. Čeprav je z zanimanjem pregledoval knjige, je hkrati poslušal glasbo, ki mu je prekrila oči z neko prozorno tančico, obraz z neslišno ruto jutranjih tolmunov, skritih globoko v gozdu, pred soncem, ki je previsoko, da bi se lahko potopilo na dno. Dovolj je slišal in preveč, da bi se lahko vrnil daleč nazaj, da bi utrgal čas brez nje in se naselil vanj, zjutraj vstal, šel, stopil v knjižgarno...

Ko se je plošča odvrtila, je moral oditi precejšen kos časa. Prodajalka se je prebudila iz polsna, dvignila ploščo in jo obrnila na drugo stran. Glasba je spet oblila prostor in hitela do točke miru. Pogledal je kovček, stoječ na desni strani vrat, potem prodajalko, ki je bila prva v tem prostoru, nato še drugo, ki je imela sedaj zaprte oči. Sedela je in roke so ji počivale v naročju, a kljub vsemu drža ni mogla biti sproščena, kajti obraz se je zdel vse preveč napet, otrdel, kakršnega imajo mrtvi ljudje. Prva prodajalka

je imela še vedno knjigo v rokah in je brala in je bila v takšni drži kot prej. Tedaj je vzel knjigo, ki je bila precej debela, in si jo nekaj časa ogledoval, ne da bi jo bil odprl. Zunaj je bilo slišati škripanje avtomobilskih zavor, nato kričanje, ki je kmalu potihnilo, in je bila v prostoru samo glasba, čeprav so rahli šumi še vedno prihajali v notranjost, a tako rahli, da niso zmotili glasbe. Prebral je naslov knjige. ZLOČIN IN KAZEN je pisalo. Odprl jo je in listal. Pomislil je, da bo treba iti. Zunaj je močno deževalo, v bose noge ga je zazeblo. Tudi roke je čutil, da so bolj hladne. Ko je vzela njegovo roko v svojo, je bila mnogo toplejša kot njegova. Potem sta hodila tako. V prostor je stopil nakupovalec. Šel je do prodajalke s knjigo v roki, rekel nekaj besed in ona je odkimala, medtem ko je vstala. Brez obotavljanja se je obrnil, spremila ga je do vrat, kjer sta drug drugega pozdravila v slovo. Skozi steklena vrata je še nekaj časa gledala za njim, ko je šel čez cesto in odprl dežnik. Počasi je šla nazaj na svoje mesto in vzela knjigo v roko. Medtem je on bral: »Sprva — sicer pa že davno prej si je belil glavo z vprašanjem, zakaj neki skoraj vse zločince takò hitro odkrijejo in izdajo in zakaj se sled skoraj vsakega zločinca tako kmalu očitno pokaže. Polagoma je prišel do vsakovrstnih zanimivih sklepov, in po njegovih mislih ni bil glavni vzrok toliko v tvarni nemogočnosti skriti zločin kolikor v zločincu samem; sam zločinec, in to skoraj vsak, doživi v trenutku zločina nekakšen upadek volje in razsodnosti, namesto teh pa nastopi, nasprotno, čudovito otroška lahkomišelnost, prav v trenutku, ko bi bila razsodnost in opreznost najbolj nujno potrebna. Po njegovih mislih napade človeka ta zatemnitev razsodnosti in oslavljenje volje podobno kakor bolezen, ki se postopoma razvija in doseže najvišjo stopnjo kratko pred izvedbo zločina. Ta pojava se nadaljujeta v samem trenutku zločina in trajata še nekaj časa po njem, kakršna je pač storilčeva osebnost...«

Ko je do tu prebral, je zaprl knjigo, jo nekaj časa podržal v roki, potem pa ponesel do beroče prodajalke, nekaj rekel, ona mu jo je pa zavila in tako dela v polivinilasto vrečko. Plačal je, pogledal na uro, se zdrznil, jo pozdravil, se obrnil, pri vratih prijel za kovček z isto roko, v kateri je že imel vrečko s knjigo, odprl vrata in zapustil prostor, kjer je bila še vedno glasba. Pogledal je na vhodna vrata, kjer je bil temno zelen napis, čeprav le za hip, nato dol na predpražnik, a njegovih sandalov ni bilo več. Še enkrat je pogledal na uro in odhitel kar bos. Ljudje so začudeno zrli vanj, toda sam jim ni ponudil pogleda. Šel je mimo kavarne, beli stoli so bili pred njo položeni na bele mizice. Na postaji je stopil v avtobus, motor je bil že prižgan. Sprevodnik je vstopil takoj za njim in zaprl vrata. Avtobus je odpeľjal, še preden je sedel. Dognal je, da se čas na postajni uri ne ujema s časom njegove ure. Naravnal jo je. Skozi stranske šipe ni bilo kaj prida videti. Poleg njega je sedela stara kmetica, oblečena v dokaj dolgo črno obleko, nosila je uhanе, v naročju ji je ležala črna torbica. Nemara je bila na pogrebu in je prespala v mestu pri kakšnih svojih sorodnikih. Videl jo je staro in zbegano, toda hip zatem se je smejala in je bila najčudovitejši otrok na svetu. Pozabljal je na čas in prostor, konec je moral biti daleč daleč pred njima. Bilo je tiho in sveto. Šofer avtobusa je prestavljal nespretno, vsako-

krat je bilo čutiti cukanje. Njene oči so bile motne, a некоč so se bile prav gotovo svetile. Bila je starejša, kot je bil sprva menil.

Ko je prišel sprevodnik do njiju, ga je opozoril na kovček, katerega ne bi bil smel prinesti noter, a se je spomnil, da je bil prišel zadnji hip, ko je bil avtobus skoraj že odpeljal. Sprevodnik se je oprostil, ker ga je bil po nepotrebnem nadlegoval. Najprej je plačal on, šele nato je vzela stara ženska iz torbice denar in tudi sama plačala. Sprevodnik je šel do naslednje vrste. Skozi šipe je videl, da niso več v mestu, marveč da je pokrajina okoli zelena, na desni gričevje, ki se vedno bolj viša, na levi pa ravnina, mokra in široka, da lahko dolgo hodiš po njej, ne da bi kam prišel. Njegova sosedka se ni razgledovala, le zrla je predse, da je omrtvila zrak pred seboj in ga nekam ponesla, morda z venci, rožami, župnikovim glasom. Morda pa sploh ni gledala in je pogled ostal kar v njej, v njenem počasnem srcu. Avtobus se je ustavil, ne da bi bil kdo vstopil ali pa izstopil. Sprevodnik si je s hrptom roke obrisal čelo in sedel na sedež poleg šoferja. Prižgal je cigareto in jo ponudil šoferju; ta jo je sprejel in pri tem vljudno pokimal z glavo. On je pogledal nazaj in šele sedaj opazil, da je avtobus skoraj zaseden. Šofer je prižgal radio in vrtel postaje, dokler je ni našel, ki mu je bila po godu. Bila je lahkotna plesna glasba, violine, ki so igrale visoko, kitara, ki je imela ritem, od časa do časa se je oglasila tudi flauta, a predvsem je bilo slišati visoka godala. Pogledal je, kjer je sosedka z odprtimi usti spala. Tudi sam se je naslonil nazaj in poskušal zaspati. Še v snu je slišal, kako ji bije srce, kako njeno mlado telo diši. In vedel je, da mu je iz oči prišla solza, stekla po licu, padla na rjuho in se posušila. Poslušal je čas, ki je govoril z molkom otroštva, čas, ki ne more zapustiti tistega, ki je otrok.

Ko je odprl oči, je ugotovil, da je dolgo spal, čeprav se ni bil čutil pred tem niti najmanj utrujenega. Stara poleg njega mu je kazala prhle, sive lase, obrnjena je bila proti morju. Nebo je bilo prepredeno z lahkimi, sivimi oblaki, tako da je sonce od časa do časa že predrlo skoznje. Morje se je razigralo v takih hipih, postalo je široko in neskončno, galebi nad njim majhni in neznatni. Stara ga je pogledala, se prijazno nasmehnila in rekla: »Dolgo ste spali.« Morje je bilo rahlo nakodrano, temno modro, skoraj na obzorju je plula ladja, ki se je — to se je dalo zaznati šele po določenem času — približevala obali. Bila je tovorna ladja, ki je plula v bližnje pristanišče. Precej potnikov je izstopilo. Šofer je bil le v srajci, gornji gumb je imel odpet. Tudi njemu se je zazdelo, da je precej vroče, in je slekel lahak poletni suknjič rožnate barve ter ga položil čez kolena. Pretegnil se je in zazelhal. Pravkar so se peljali mimo žensk, ki so na parkirišču prodajale breskve. Začutil je žejo. Bilo je že popoldne. Bilo je popoldne.

Ko je avtobus zmanjšal hitrost in zapeljal na desno na parkirišče, je vstal, prav tako njegova sosedka in še dva potnika. Sprevodnik jim je odprl vrata, da so lahko izstopili. Tudi sam je izstopil, odprl bok avtobusa in vzel dva kovčka. Enega je pograbila ženska v črnem, drugega neki mlajši potnik. Sprevodnik je pozdravil, stopil nazaj v avtobus, ki je takoj odpeljal. Trafika na provizoričnem postajališču je bila zaprta. Z velikimi črkami je pisalo DNEVNIK. Morje je bilo kakih dvesto metrov od tu. Na pomolu

je bilo le nekaj kopalcev, predvsem mladina. Oblakov skoraj ni več bilo. Na koncu pomola je stal svetilnik, nizek in širok, a med obalo in cesto vse polno počitniških hišic. Na levi je bila grobo ometana restavracija, pred njo rahlo dvignjena terasa, na katero si prišel po treh, štirih stopnicah. Trta je varovala pred soncem. Na terasi je sedelo le malo ljudi, iz notranjosti je prihajala prav taka glasba, ki jo je bilo slišati že v avtobusu. Stara mu je ponudila roko in rekla: »Dolgo ste spali.« Ko je potem odhajala po cesti naprej, ki je zavila čisto do morja, je sam zavil na levo, na neasfaltirano cesto, in drobni kamenčki so ga bodli v boste noge, da je pričel stopati počasneje in bolj previdno, da si ne bi ranil očitno preobčutljive kože. Vrtovi pred hišami ob cesti so bili skrbno urejeni. Odprl je vrtna vrata in sedel na klop pred vhodom v hišo. Sonce je sijalo prijetno in toplo. Čutil je, da prihaja in da bo zdaj zdaj stopila predenj razigrana in ogorela od sonca. Vstal je in zapustil vrt. Šel je po makadamski cesti do trafike in zavil na levo. Bos je hodil po toplem asfaltu glavne ceste, s kovčkom v roki in vrečko s knjigo.

Ko je bil v naslednjem naselju, je šel na desno čez ožgano travo do morja. Legel je in opazoval morje nekaj metrov pod seboj. Poljubila sta se in se objela. Morje je bilo spodaj in prijetno šumljanje, ki je napolnjevalo ušesa. Igrala se je z njegovimi prsti. Daleč je bil njen šepet, a gorel je kot plamenček sveče. Gledal je morje in nebo, kjer sta se stikala. Sonce je priplulo že dokaj nizko na obzorju. Na desni je stal svetilnik, toda sedaj precej daleč. Na pomolu ni bilo nikogar več. »Greva!« je rekla. Potegnil je za zadrge, odprl kovček in vzel iz njega cokle ter si jih nataknil. Potem je vstal, vzel kovček, se napotil po ožgani travi in prišel v čudovit park, kjer je bil bazenček z lokvanji. Skoraj vsi so bili odprti. Njena usta so bila odprta. Malo naprej je bila starinska zgradba, pred katero so na klopeh v senci sedeli starci, ženske silno nagubanih obrazov, moški, pokriti s črnimi klobuki. Oči starcev so jo gledale in zdelo se je, da jim prav lahko popadajo iz očesnih jamic. Nekakšen čuden smeh je igral okoli njihovih ust, ogenj, ki se je pravkar prižgal, poslušnost, ki se je navznoter razširila in padala v prostost minevanja. Iz njihovih oči so se pognali vodni drsalci in se zadržali po njeni koži, po nežnem hrbtu, po belih prsih, ki so se ta hip odkrile, po stegnih, drsali po celem njenem telesu in zdelo se je, da jo bodo popolnoma prekrili in oplodili, ko pa jih je bilo vendar toliko. Zaprla je oči in v njih utopila vodne drsalce. Ko jih je odprla, so se starci dvignili in ob svojih palčkah odšli. Zdeli so se ogabni, poganjajoči otrplost v njegovo mladost. Sonce je zašlo, nekje daleč so se v neki cerkvi oglasili zvonovi. Počutil se je starega v tem starinskem okolju. V nosnice mu je prišel vonj po preveč zapečenem mesu. Na tleh je bil bel pesek in pograbljen. Naproti mu je prišla starka iz avtobusa, s kovčkom v roki. Nasmehnila se mu je. »Dolgo ste spali,« je slišal. Zvonovi so utihnili, čuti je bilo galebje krike. Pogledal je kvišku, se za trenutek ustavil. Položil je dlan na vroče čelo.

Ko je bil zunaj parka, je na glavni cesti zagledal spreved ljudi, oblečenih v črno. Stopali so počasi in kmalu jih je dohitel. Na obeh straneh so stale lične počitniške hišice, vsake toliko časa so ga prehiteli avtomobili. Čutil je, kako je umazanija na stopalih postala lepljiva in motila ga je. Bil je lačen

in žejen. Pospešil je svoj korak, da bi čim hitreje prišel do kakšnega gostinskega lokala. Po četrto ure hoda je naletel na hotel, postavljen tik poleg morja, z obsežno teraso, kjer so bile že prižgane luči. Sedel je k prazni mizi, položil kovček poleg sebe, knjigo v vrečki pa na mizo. Natakarkji so se elegantno gibali med mizami ter prinašali na velikih pladnjih hrano in pijačo. Morje je bilo zelo temno modro in rahel veter je pihljaj od morja. Pred seboj na mizi je že imel jedilni pribor. Natakark je prišel in naročil je pljeskavico in hladno brezalkoholno pijačo. Od nekod se je prikradel črn muc in sédel poleg njegovih nog in kovčka. Sklonil se je, da ga je lahko pogladil. Imel je gosto in mehko dlako, njegove oči so se svetile, ko ga je pogledal. Potem se je muc naenkrat dvignil in stekel proč. Okoli sebe je slišal tujo govorico. Čez čas mu je natakark postregel in mu zaželel dober tek. Prijel je za vilice in nož in ugriznil v meso. Bilo je prezačinjeno, da ga je v grlu zapeklo, in spil je tekočino iz kozarca, ki mu jo je bil natočil natakark. Na robu terase so rasle palme v velikih posodah. Morje je vedno bolj temnelo in na nebu je bilo opaziti prve zvezde. Zrak je bil čist, kljub mraku je pogled segel daleč, morda celo predaleč. Obrnjen je bil tako, da je videl morje, prav tako pa tudi večji del terase. Tla so bila kamnita, okrašena z najrazličnejšimi geometričnimi liki. Kljub suknjiču ga je v nekem hipu zazebló. Na rokah se mu je nabrala kurja polt. Ko je prišel natakark ponovno mimo, ga je prosil za pismo in pisalo ter še enkrat naročil pijačo. Spodaj je opazil majhen pristan, ki je moral biti last hotela. Čas je bil spokojen in otožen, neka preteklost je priplavala mimo in plavala v zraku, kot da se namerava spočiti. Zaprl je oči in nekje globoko v sebi začutil bolečino. Predramil ga je natakark, ki mu je prinesel pijačo, pismo in kemični svinčnik. Medtem je že pojedel in natakark je odnesel pribor z mize. Opazil je, da je na terasi vedno manj ljudi. Gotovo jih je pregnal večerni hlad v notranjost hotela. Vzel je kemični svinčnik in ga zasanjano vrtel med prsti. Potem je vzel iz kuverte pismo, ki je dišalo po finih cigaretah in je bilo svetlo modre barve. Iz notranjosti hotela je zaslišal glasbo. Začudilo ga je, da ni ples kje zunaj, marveč gotovo v kakem zatohlem prostoru, od koder prihaja glasba. Prisluhnil je le za trenutek, potem pričel pisati: »Čas je, da se vrnem v preteklost, da si jo ogledam z vseh strani in z očmi vsakogar, predvsem pa z nje-nimi, če je to mogoče. Ali lahko sploh to počnem, ne da bi pri tem storil krivico, šel po cesti, ki me ne bo pripeljala do cilja? Tega ne vem. A čutim, da ni v sedanjosti ključ rešitve, marveč v preteklosti. In če se ni moč vrniti v preteklost...« Strgal je list papirja na drobne kosčke in jih stresel v sre-brnkast pepelnik. Veter mu je razmršil lase, ko je močnejše zapihal.

Ko je natakark brisal sosednjo mizo, mu je zaklical, da bi rad plačal. Natakark se mu je takoj odzval. Na listek je napisal številke in jih seštel. Plačal mu je in ga vprašal, kdaj odpelje kakšen avtobus. Žal je zadnji odšel pred petimi minutami. Dvignil se je, vzel kovček in knjigo ter poiskal recepcijo. Tam je pustil svoje stvari in se napotil po stopnicah, prekritih z mehko in debelo preprogo, od koder je prihajala glasba. Dvorana je bila velika in široka, baročno okrašena, igral je ansambel temno rdečih ljudi in plesalcev je bilo veliko. Gledal je za prosto mizo, a bilo je vse zasedeno. Šel je do

starejšega para, sedečega pri mizi v kotu, in prosil, če lahko prisede. Čeprav sta bila tujca, sta ga razumela in mož z belimi zalizki je z jasno kretnjo pokazal na prosti stol. Prisedel je in opazoval plesalce, ki jih je bilo toliko, da so se kar gnetli. Čez čas je do njega prišla prijetna plesalka in ga v angleščini vprašala, če bi plesal z njo. Nasmehnil se je in sprejel povabilo. Zvedel je, da je Švedinja, ki končuje študij psihologije. Njena rožnata obleka je imela globok izrez. Na stropu so viseli čudoviti lestenci, prav gotovo kristalni. Naslonila je glavo na njegovo ramo in začutil je njene otrdele bradavice. Skozi velika okna je bilo videti morje. Utripalo je v ritmu večnosti. »Bi spal pri meni?« ga je vprašala. Odkimal ji je.

Ko sta sedla za njeno mizo, je pričela pripovedovati: »Če sem sama, zgubim občutek za čas. Preteklost in sedanjost se zlivata v eno. Sanjam o prihodnosti, ki je preživel časa s korekturami. Ves popoldan sem prejadrala. Obala je bila neprestano daleč, a če sem se ji kdaj pa kdaj približala, sem se prestrašila. In ko se je večerilo in sem se morala vrniti, sem v sebi začutila neko otožnost, prav tako v galebih, krožečih nad mano, v drobnih valovih, ki so mi vsiljevali neke podobe prevar, v nebu, ki je poskušalo zaživeti samostojno sladko življenje, v mojem srcu, ki se je stisnilo, da je zbolelo. Obali sem se približevala počasi, in ko sem jo dosegla, sem okoli sebe začula vse polno glasov, ki so napolnili mojo notranjost. Začutila sem, da bi se rada nekam vrnila, vsekakor vrnila, a ne vem kam in kako. Morda je to predaleč. Tako sem stala na trdnih tleh in zrla proti morju, od koder sem pravkar prišla.« Poslušal jo je, hkrati pa ogledoval posamezne plesalce, njihove gibe, ki so bili včasih polni energije, včasih pa mlahavi. Glasbeniki so nehali igrati in zadihani plesalci so posedli. Prostor je bil zakajen, začutil je vonj svojega potu. Cokle so se mu lepile na mastne podplate. Švedinja je pripovedovala in gledala daleč. Potem ji je segel v besedo in sam pripovedoval. Nekdo je odprl okna. Prijeten hlad je prišel kot vlečka. Velika večša se je zaganjala v luči. Pomislil je, da v coklah ne bi bil smel plesati.

Ko so glasbeniki spet zaigrali in obiskovalci zaplesali, ji je rekel, da gre ven, da blazno potrebuje svež zrak. Postal mu je slabo in bruhal je. Čutil je, da tone v mivko. Morje je zabučalo. Ko je bil zakopan do vratu, je zagledal velikansko morsko zvezdo, ki se mu je približevala, in ko je prišla do njega, ga je potegnila iz mivke. Dotaknil se je in čutil, da je trda, da je mrtva, da ji nobeno morje ne bo pognalo več življenja v krake. Nebo je bilo popolnoma jasno in na tisoče zvezd. Sedel je in prisluškoval. Njene roke so bile okoli njegovega vratu. »Obljubi mi,« je rekla. Šepetanje je bilo v zraku. Noge je skrčil in glavo položil gor. Čas je tonil v morje in ga vlekel za seboj. Zaslíšal je tiktakanje velike stenske ure iz predsobe in potem globoke udarce, ki jih ni štel. Nemara je jokal.

Ko se je vrnil v dvorano, so glasbeniki že pospravljali instrumente, obiskovalci pa počasi odhajali počivat. Sedel je poleg Švedinje in ji rekel, da ga boli glava. Odvrnila mu je, da ima v svoji sobi praške, ki so odlični. Zapustila sta dvorano in šla po stopnicah navzgor. Z majhnim ključem je odprla sobo številka 104. Pogreznil se je v globok fotelj, ona pa je zagrnila

zavese. Potem je šla v kopalnico in iz nje prinesla kozarec vode ter ga je položila predenj. Tableto je vzela iz drobne pločevinaste škatlice, ležeče na nočni omarici. Odšla je nazaj v kopalnico. Slišati je bilo vodo, ki je tekla v kopalno kad. Na okrogli mizici je ležal japonski transistor. Vzel ga je v roke, a prižgal ga ni. Na tleh ob postelji je bil par mokasinov, na nočni omarici sončna očala s kovinskim okvirom. V usta si je dal tableto in jo pogoltnil z vodo. Spil je do dna. Iz kopalnice je prišla Švedinja, ovita v veliko vijoličasto brisačo, sedla na posteljo in ga vprašala, če mu je bolje. Povedal je, da mu je bolje, in je vstal. Tudi ona je vstala in se mu ovila okoli vratu, da ji je brisača padla k nogam. Videl je, da se je verjetno sončila na nudistični plaži. Razklenil je njeni roki in odšel proti vratom. Na vratu je čutil vlago. Njena postelja je bila skrbno pospravljena, da ni bilo videti nikakršnih gub. Odprl je vrata in se znašel sam na hodniku. Bilo je slišati šepet, a ugotoviti ni mogel, iz katere smeri je prihajal. Prisluhnil je, toda šepet je že prenehal. Dotaknil se je vlažnega vratu in se pogledal v zrcalo. Zdelo se mu je, da je shujšal. Obraz je bil videti stanjšán, oči rdeče, lasje razmršeni. S prsti se je počesal in si napravil nenavadno frizuro. Preproga, po kateri je stopal, je dušila njegove korake, in tudi na stopnicah je bila.

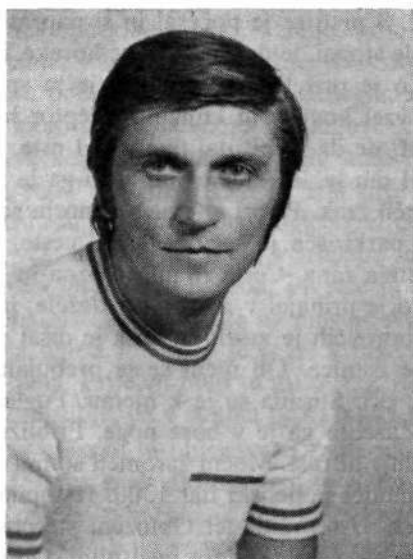
Ko je prišel do receptorja, je ta spal, in moral ga je prebuditi, da je lahko vzel kovček in knjigo. Receptor mu je začuden vrnil njegove stvari, zazelal, ne da bi bil dal dlan pred usta. »Ob tej uri greste?« ga je vprašal. Pritrdil mu je. Za steklenimi vrati ga je zabelo. Veter je vsake toliko časa zavrtinčil zrak. Priprl je oči. Na morju so se svetikale luči — ribiške barke. Mimo parkirišča je šel do glavne ceste. Začutil je, da ga cikle drgnejo in da nastaja rana. Cesta je bila prazna in je zavijala na levo stran od morja. Bolj ko je prihajal v notranjost dežele, močnejše je bilo čutiti samoto. V visokih borovcih je vršelo in zrak je dišal po soli. Z jezikom si je šel čez razpokane ustnice. Ob njem se je prebujala. Bilo je temno, a počasi ji je le videl v oči. Stisnila se je k njemu. Pogledal je na uro, bilo je že prek polnoči. Zabelo ga je v bose noge. Približeval se mu je avto in opazil je, da zmanjšuje hitrost. Močni žarometi so mu skoraj zaprli oči. Avto se je ustavil, bil je moder policijski fiat 1300. Izstopila sta predenj dva miličnika in eden je rekel: »Aretirani ste! Obtoženi ste posilstva!« Nataknila sta mu lisice in sedel je na zadnje sedeže med njiju. Odpeljali so se. Godilo mu je, da sedi, kajti noge je imel utrujene. Naslonil se je in opazoval šoferja, kako si je prižgal cigareto. Niso se dolgo vozili, da so prišli do obmorskega mesta. Ozke ulice so bile prazne, ob starinski stavbi se je avto ustavil in počakal, da so se odprla dvoriščna vrata. Zapeljal je noter in zrak je zavrtinčilo do svetilk, ki so se zdele precej visoko in se pozibavale v vetru, da je svetloba kar nihala.

Ko so se za njim zaprla vrata celice, je opazil, da je prostor precej majhen, da je sam v njem, in sédel je na pograd, ki je zaškrjpal pod njim. Stene so bile vlažne, smrdele so po plesni in soli, v zid pa so bila vrezana najrazličnejša imena in liki. Pred tem, ko je bil vstopil, so mu vzeli črni pas, da se ne bi bil obesil, prav tako je ostal brez kovčka in knjige. Luč, ki je svetila v prostoru, je bila močna in ni je mogel ugasniti. Visoko zgoraj

je bila majhna lina in zdelo se mu je, da vidi delček neba in zvezde. Legel je, in ker ga je zeblo, se je prestavil na bok in kolena potisnil k prsim. V obraz je čutil nekaj bodljikavega in bilo mu je neprijetno. Poskušal je zaspati, a nikakor mu ni uspelo. Stopila je do njega. Njene oči so bile vlažne. Ovila je šal okoli njegovega vratu. Okoli je bilo vse tiho.

Ko sta v njegovo celico stopila jetniški čuvaj in še neka druga oseba, ni spal, marveč je z odprtimi očmi gledal prav v vrata celice. Velela sta mu, naj se dvigne, in on je počasi vstal, stopil pred njima na hodnik. Približevala se mu je, a zdelo se mu je, da ga ne vidi. Dlje ko je stopal, daljši je bil hodnik. Spregovorila je: »Sprva je bilo vse jasno, toda kasneje se je zamotalo. Ne vem, če je kriv, vem pa, da je obudil davni čas, in upam, da ga bo napolnila ljubezen. Zunaj je sonce in jutranji dan je najlepši . . .«

Pesmi

Aleksander
Peršolja

SEN O RESNICI

Je še nisem videl same,
pa čeprav so mi rekli,
da je na tisoče tehtnic enakih.
Vseenih barv in oblik,
vseenih izkušenj,
morda laži.

Ko pa je padel mrak,
sem prestavil glavo
na tnalo